

Journal of Education Studies

Volume 10
Issue 1 January-June 1981

Article 2

1-1-1981

สาขาวิชาขั้นพื้นฐานการศึกษากับการวิจัย

ชนิดา รักษ์พลเมือง

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal>

Part of the [Education Commons](#)

Recommended Citation

รักษ์พลเมือง, ชนิดา (1981) "สาขาวิชาขั้นพื้นฐานการศึกษากับการวิจัย," *Journal of Education Studies*: Vol. 10: Iss. 1, Article 2.

DOI: 10.58837/CHULA.EDUCU.10.1.2

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal/vol10/iss1/2>

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Education Studies by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

สาขาวิชาพื้นฐานการศึกษากับการวิจัย

ชนิดา รัชพลเมือง

ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพื้นฐานการศึกษา

เมื่อกล่าวถึงวิชา “พื้นฐานการศึกษา” (Foundation of Education) คนส่วนมากมักจะนำไปปะปนกับวิชา “การศึกษาทั่วไป” (General Education) ซึ่งเป็นวิชาที่ประกอบไปด้วยความรู้ทางภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณีต่างๆ อันเป็นความรู้พื้นฐานทั่วไปที่ทุกคนควรรู้ แท้ที่จริงแล้ววิชาพื้นฐานการศึกษาคือพื้นฐานของวิชาชีพครูและนักการศึกษา เป็นวิชาที่จะช่วยให้ผู้เรียนเป็นครูหรือนักการศึกษาที่สมบูรณ์

คำว่า “พื้นฐานการศึกษา” นี้ มีผู้ให้ความหมายไว้หลายประการพอจะสรุปได้เป็น 3 ทางด้วยกัน คือ

ความหมายที่หนึ่ง อาจหมายถึง “คำนำ” หรือ “บทนำ” (Introduction) ซึ่งเป็นการปูแนวทางไปสู่เรื่องที่ต้องการ หรือทำความคุ้นเคยในขั้นแรกให้เข้าใจเรื่องทั่วไป

ความหมายที่สอง อาจหมายถึง “ภูมิหลัง” (Background) คือ เป็นส่วนประกอบ (component) ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และทำให้สิ่งนั้นๆ มีความสมบูรณ์มากขึ้น เค้นซักขึ้น จึงรวมไปถึงการศึกษาอดีต ประวัติ และความเป็นมาของสิ่งนั้นๆ ด้วย

ความหมายที่สาม อาจหมายถึง “มูลฐาน” (Fundament) ของวิชานั้นๆ

สำหรับคำจำกัดความที่นิยมใช้กัน คือ Carter V. Good¹ ซึ่งได้กล่าวถึงวิชาพื้นฐานการศึกษาว่าเป็นส่วนหนึ่งในหลักสูตรของวิชาครู ซึ่งจะศึกษาถึงเรื่องเกี่ยวกับแรงผลักดันทางสังคม (social force) สถาบันต่างๆ และมนุษยสัมพันธ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของการศึกษายกตัวอย่างเช่น วิชาประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา จิตวิทยา รัฐศาสตร์ มานุษยวิทยา ภูมิศาสตร์ และปรัชญา ซึ่งวิชาเหล่านี้จะช่วยเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้การแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับการศึกษา

¹ Good, Carter V. *Dictionary of Education*, New York : McGraw-Hill 1973, p. 249

ขอบข่ายของวิชาพื้นฐานการศึกษานี้ จะครอบคลุมการศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับอิทธิพลของสังคม สถาบัน และมนุษย์สัมพันธ์ซึ่งอยู่ทั้งในและนอกระบบโรงเรียน ซึ่งให้การสนับสนุนเอื้ออำนวยต่อการศึกษา การวิเคราะห์อิทธิพลของสังคม การเมือง วัฒนธรรมที่มีต่อการศึกษา โดยให้ความสนใจต่อรากฐานและประวัติความเป็นมา เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะวิเคราะห์สังคมปัจจุบัน รวมทั้งเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการทำนายแนวโน้มในอนาคต นอกจากนี้วิชาพื้นฐานการศึกษานี้ยังมีเนื้อหาที่กระตุ้นให้ผู้ศึกษาเข้าใจปัญหาสังคม ปัญหาทางการศึกษาและเร่งเร้าให้มีการตอบสนองต่อสถานการณ์และปัญหาเหล่านั้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการศึกษาวิชาพื้นฐานการศึกษานี้มีความจำเป็นต้องศึกษาครอบคลุมไปถึงศาสตร์ต่าง ๆ หลายทางด้วยกัน อาทิ

สังคมวิทยา ศึกษาเรื่องสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม การศึกษาในฐานะเป็นองค์การสังคม สถาบันในสังคมและผลกระทบต่อการศึกษา ความเสมอภาคทางการศึกษา การศึกษาในเมืองและชนบท กระบวนการขัดเกลาทางสังคม ฯลฯ

เศรษฐศาสตร์ ศึกษาเรื่องการลงทุนทางการศึกษา การพัฒนากำลังคน การพัฒนาประเทศด้อยพัฒนา การมีงานทำ ความสูญเปล่าทางการศึกษา ฯลฯ

รัฐศาสตร์ ศึกษาเรื่อง นโยบายทางการศึกษา การปลูกฝังความคิดและค่านิยม ประชาธิปไตย ฯลฯ

จิตวิทยา ศึกษาเรื่อง การเรียนรู้ อิทธิพลต่าง ๆ ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียน ทักษะ ค่านิยมทางการศึกษาและวิชาชีพครู ฯลฯ

ด้วยเหตุนี้จึงมีผู้กล่าวว่าวิชาพื้นฐานการศึกษานี้มีลักษณะแบบ “สหวิทยาการ” (inter-disciplinary)

สาขาวิชาพื้นฐานการศึกษานี้ เราสามารถแยกออกได้เป็น 5 สาขาใหญ่ กล่าวคือ

1. พื้นฐานการศึกษาทางประวัติศาสตร์ (Historical Foundation)
2. พื้นฐานการศึกษาทางปรัชญา (Philosophical Foundation)
3. พื้นฐานการศึกษาทางจิตวิทยา (Psychological Foundation)
4. พื้นฐานการศึกษาทางสังคม (Social Foundation)
5. การศึกษาเปรียบเทียบและการศึกษาระหว่างประเทศ (Comparative and International Education)

นอกจากนี้ยังมีวิชาอื่นๆ เช่น วิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ (Development Education) ซึ่งพัฒนาออกไปจากวิชาการศึกษาเปรียบเทียบและการศึกษาระหว่างประเทศ วิชาพื้นฐานการศึกษาทางเทคโนโลยี เป็นต้น หนึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าพื้นฐานการศึกษาทางจิตวิทยานั้นได้รับการพัฒนามาก่อนจึงสามารถแยกออกเป็นสาขาวิชาเอกเทศได้

วิชาพื้นฐานการศึกษามีความสำคัญมาก เพราะเป็นวิชาที่นอกจากจะสร้างครูและนักการศึกษาที่สมบูรณ์แบบแล้ว ยังมุ่งให้ผู้ศึกษาเข้าใจสภาพที่แท้จริงของการศึกษาให้เข้าใจการศึกษาย่าง “ถึงแก่น” จนสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ปัญหาทั้งในวงการศึกษาและปัญหาอื่นๆ ที่มีผลกระทบต่อการศึกษา รวมทั้งสามารถเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาและทำนายอนาคตของการศึกษาได้ Sanford W. Reitman² ได้สรุปว่าวิชาพื้นฐานการศึกษามีประโยชน์ในทาง

1. การกำหนดนโยบายการศึกษา
2. การพัฒนาแผนการศึกษา
3. การนำนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาไปใช้

Cole S. Brembeck และ John W. Hanson³ มีความเห็นว่าการศึกษาเปรียบเสมือน “ยีสต์” (yeast) เพราะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาค่านิยมทัศนคติ และทักษะใหม่ๆ ซึ่งจะเป็นตัวนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง สังคมและสามารถเอาชนะความล้าหลังทางสังคมและเศรษฐกิจได้ การศึกษาจึงเป็นพาหนะแห่งการพัฒนาบุคคลและประเทศชาติ

ดังนั้น ภัยเหตุที่วิชาพื้นฐานการศึกษานี้เกี่ยวพันและมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน และภัยเหตุที่การศึกษาวิชานี้มีลักษณะเกี่ยวข้องกับสังคมซึ่งไม่มีวันหยุดอยู่หนึ่ง มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ (dynamic) การศึกษาวิชาจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ทันสมัยอยู่เสมอ ในตอนต่อไปจึงจะได้อภิปรายถึงการศึกษาพื้นฐานการศึกษา แต่เนื่องจากสาขาวิชาทางด้านนี้มีอยู่มาก การที่จะกล่าวถึงงานวิจัยแต่ละสาขาโดยละเอียดจึงกระทำไม่ได้ง่ายนัก ดังนั้นจึงจะขอกล่าวถึงแนวทางและแนวโน้มที่เป็นไปได้ในสาขาวิชาโดยทั่วไป

² Reitman, Sanford W., *Foundation of Education for Prospective Teachers*, Boston : Allyn and Bacon, 1977

³ Hanson, John. and Brembeck, Cole S. (eds.) *Education and the Development of Nations*, New York : Holt, Rinehart and Winston, 1966, p. iii

ความเป็นมาและแนวโน้มของการวิจัยทางพื้นฐานการศึกษา

ย้อนกลับไปประมาณปี ค.ศ. 1930 ในวงการศึกษากลับได้ว่ามีนักวิจัย 2 พวก พวกหนึ่งเป็นนักวิจัยที่มีภูมิหลังทางมนุษยศาสตร์ และอีกพวกหนึ่งมีภูมิหลังทางจิตวิทยา การวิจัยในสมัยนั้นจึงมักออกมาในรูปประวัติศาสตร์การศึกษาและจิตวิทยาพัฒนาการ ต่อมาในระหว่างปี 1940-1950 อิทธิพลของแนวคิดแบบปฏิฐานนิยม (Positivism) แนวคิดแบบปฏิฐานนิยมแบบใหม่ (Neo-positivism) ของยุโรปและลัทธิประจักษ์นิยม (Empiricism) ของสหรัฐอเมริกา ทำให้การวิจัยแบบสำรวจ (survey research) เป็นที่นิยมแพร่หลายและการวิจัยมักจะทำการศึกษาประเด็นใหญ่ ๆ เช่นความเสมอภาคทางการศึกษา อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม และพันธุกรรมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น ต่อมาก็มีการนำเอาทฤษฎีทางการศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีทางปรัชญา สังคม และการเมืองมาใช้ในการวิจัย อาทิเช่น ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม (Structural-Functionalism) ดังตัวอย่างผลงานของทัลคอตต์ พาร์สัน (Talcott Parson) และทฤษฎีการขัดแย้ง (Conflict Theory) ดังผลงานของแซมมวล โบลว์ (Samuel Bowles) มาร์ติน คาร์นอย (Martin Carnoy) เป็นอาทิ

เป็นที่น่าสังเกตประการหนึ่งว่าแต่เดิมนั้นการวิจัยมักจะจำกัดอยู่ในระบบการศึกษา กล่าวคือ เมื่อถือว่าการศึกษเป็นกระบวนการต่อเนื่องจึงมุ่งศึกษาสภาพก่อนร่วมกระบวนการ (Input) กระบวนการศึกษา (Process) และผลผลิตของกระบวนการ (Output) ต่อมานักการศึกษามองเห็นความสำคัญของสังคมที่มีต่อการศึกษา การศึกษาวิจัยจึงออกมาในรูปของ “สหวิทยาการ” มากขึ้น เช่น การศึกษากระบวนการขัดเกลาทางสังคม (socialization) ในโรงเรียนและนอกโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียน อิทธิพลของภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีต่อการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลงานเด่น ๆ ก็มี อาทิ James S. Coleman เรื่อง Equality of Educational Opportunity⁴ และ Christopher Jencks เรื่อง Inequality : a reassessment of the effect of family and schooling in America⁵ ในส่วนสาขาวิชาพื้นฐานการศึกษากับสังคมนั้น อีมิล เดอร์ไคม์ (Emile Durkheim) ซึ่งได้เน้นการวิเคราะห์ศึกษาทั้งในด้านความสัมพันธ์ระหว่าง

⁴ Coleman, James S., *Equality of Educational Opportunity*, Washington, D.C. : U.S. Government Printing Office, 1966

⁵ Jencks, Christopher, *Inequality : a reassessment of the effect of family and schooling in America* New York : Basic Books, 1972

สถาบันต่าง ๆ ในสังคม เช่น สถาบันครอบครัวกับสถาบันการศึกษา และความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันสังคมกับสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ได้แนะแนวทางวิจัยทางสังคมวิทยาการศึกษาไว้ดังนี้⁶

1. การศึกษาอิทธิพลและหน้าที่ของข้อเท็จจริงทางสังคม (social facts) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม

3. การศึกษาเปรียบเทียบ (cross-cultural and comparative research) ระบบการศึกษาต่าง ๆ

4. การศึกษาระบบสังคมในห้องเรียนและโรงเรียน

การโยงการศึกษากับสังคมนี้ได้รับความนิยมนำไปหลายอย่างมาก มีผู้ทำการวิจัยในเรื่องต่าง ๆ ที่เคอร์โตม์ แนะนำมากมาย วิลเบอร์ บี บรูคโอเวอร์ (Wilbur B. Brookover) สรุปงานวิจัยพื้นฐานการศึกษากับสังคมไว้ 2 ประเด็น คือ⁷

1. ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการศึกษากับรูปการ (aspect) ต่าง ๆ ของสังคม

2. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร ครู และนักเรียนที่มีต่อกันในโรงเรียน

3. ผลกระทบของระบบสังคมและวัฒนธรรมโรงเรียนที่มีต่อการเรียน

สำหรับวิธีการศึกษานั้นนอกจากสาขาวิชาพื้นฐานการศึกษาทางจิตวิทยาที่นิยมการวิจัยแบบทดลอง (experimental research) แล้ว สาขาวิชาพื้นฐานการศึกษาค้นอื่น ๆ มักนิยมการวิจัยแบบธรรมชาติ (naturalistic research) ซึ่งหมายความว่า การวิจัยคืออะไร อย่างไรก็ตามในสาขาวิชาพื้นฐานการศึกษานี้เราศึกษาถึงตัวแปรหลายประการซึ่งเป็นตัวแปรประเภทนามธรรม (abstract) ยกแก่การวัดหรือแปรค่าเป็นตัวเลขและใช้วิธีการทางสถิติ อาทิ ค่านิยมของผู้ปกครอง

ดังนั้นเราจึงได้เห็นผลงานวิจัยที่โยงการศึกษากับสังคม นำเอาทฤษฎี วิธีการทางสถิติ และการทดลองต่าง ๆ มาใช้ในการวิเคราะห์ศึกษามากเสียจนกระทั่งคนทั่วไปมักจะนึกถึงการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) เท่านั้น หากถูกถามว่า การวิจัยคืออะไร อย่างไรก็ตามในสาขาวิชาพื้นฐานการศึกษานี้เราศึกษาถึงตัวแปรหลายประการซึ่งเป็นตัวแปรประเภทนามธรรม (abstract) ยกแก่การวัดหรือแปรค่าเป็นตัวเลขและใช้วิธีการทางสถิติ อาทิ ค่านิยมของผู้ปกครอง

⁶ Durkheim, Emile, *Education and Sociology*, New York : The Free Press, 1956

⁷ Brookover, Wilbur B. and Erickson, Edsel L., *Sociology of Education* Homewood, Illinois : The Dorsey Press, 1975, pp. 11-14

ที่มีต่อการศึกษา ทักษะคิดต่อวิชาชีพครู จริยธรรมในโรงเรียน หรือหากเราจะศึกษา “ความหมายของการศึกษา” เราก็ไม่สามารถใช้วิธีการทางสถิติแต่เพียงอย่างเดียวได้ การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณจึงไม่เอื้ออำนวยในกรณีเช่นนี้ ดังนั้นนักการศึกษาโดยเฉพาะผู้ที่มีพื้นฐานความรู้ทางสังคมศาสตร์จึงหันมาให้ความสนใจการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) มากขึ้น เนื่องจากสามารถศึกษาถึง “คุณลักษณะ” และ “นามธรรม” ต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น⁸ ตัวอย่างงานที่ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพในสาขาพัฒนาศึกษาศาสตร์ชิ้นงานของ Gerald Fry ซึ่งศึกษาคุณภาพของการศึกษาเพื่อทดสอบโมเดลของของ Brawn Duncan ของการศึกษาและอาชีพ⁹ นอกจากนี้ลักษณะประการหนึ่งของสาขาวิชาพื้นฐานการศึกษาก็คือความต้องการข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์สังคม การศึกษาในปัจจุบัน ตลอดจนแนวโน้มในอนาคต ดังนั้นจึงมีการนำเอาเทคนิควิธีวิจัยที่สามารถคาดการณ์สำหรับอนาคต (future research) มาใช้ อาทิ การใช้วิธี trend extrapolation ซึ่งใช้การศึกษาข้อมูลในเวลาที่ต่าง ๆ ที่ผ่านมา (historical time series data) เพื่อใช้ทำนายสิ่งที่จะเกิดในอนาคต มาประยุกต์ใช้ในสาขาวิชาพื้นฐานการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ การใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลไฟ (Delphi) ซึ่งเริ่มใช้ในช่วงปีทศวรรษที่ 50 (1950's) นำโดย Olaf Helmer และ Normon C. Dalkey เทคนิคแบบเดลไฟนี่คือเทคนิคของการรวบรวมการพิจารณาตัดสินที่มุ่งเพื่อเอาชนะจุดอ่อนของการตัดสินใจที่แต่เดิมต้องขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนใดคนหนึ่ง โดยเฉพาะ หรือการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มหรือมติที่ประชุม การวิจัยแบบนี้มุ่งที่จะรวบรวมการพิจารณา ตัดสินใจและสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (consensus) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไปได้ในอนาคตในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเวลา ปริมาณ และ/หรือสภาพการณ์ที่ต้องการจะให้เป็น¹⁰ ตัวอย่างงานที่ใช้เทคนิคนี้คืองานของ R. de Brigard and O. Helmer¹¹ เทคนิคเดลไฟ

⁸ คุราชละเอียดใน พัทธา สายหู “การวิจัยเชิงคุณภาพ (การวิจัยที่ไม่ใช่เชิงสถิติ)” ในโครงการพัฒนาสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพกับการศึกษา” เอกสารจากการสัมมนา 5-7 ตุลาคม 2522

⁹ Fry Gerald “The Educational Correlates of Occupational Attainment : A Bangkok Case Study of Large-Scale Organizations” unpublished Ph. D. dissertation (Development Education) Stanford University, 1977.

¹⁰ Rasp Jr., Alfred, “Delphi : a Decision-maker’s Dream” *Nations School*, Vol. 29 No. 1 July, 1973, pp. 29-30

¹¹ Brigard, R. de and Helmer, O., *Some Potential Societal Developments 1970-1990*, Middletown, Conn. : Institute for the Future, R-7, April, 1970

นี้ส่วนมากใช้ในการวิจัยเพื่อวางนโยบาย ในสหรัฐอเมริกา สถาบัน Syracuse Educational Policy Research Center ใช้ในการวางนโยบายด้านการสร้างเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ปัญหาและข้อขัดแย้งในสังคม ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีการนำเอาวิธีการทางมานุษยวิทยามาใช้ คือการวิจัยแบบ EFR (Ethnographic Futures Research) คิดค้นโดย Robert B. Textor แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด ซึ่งเป็นการวิจัยเพื่อศึกษาหรือคาดการณ์ถึงแนวทางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในอนาคตโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ถึงปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันอาจเกิดได้ในช่วงอายุขัยของผู้ถูกสัมภาษณ์ เช่น 20-30 ปี ตัวอย่างงานวิจัยโดยวิธี EFR นี้ คืองานของ ดร. อุทัย ดุลยเกษม แห่งคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรซึ่งศึกษาเรื่องกระบวนการพัฒนา กับความเป็นเชื้อชาตินิยม 4 จังหวัดภาคใต้¹²

ต่อคำถามที่ว่า “การวิจัยในอนาคตของสาขาวิชาพื้นฐานการศึกษาจะเป็นอย่างไร” นั้น ขอยกข้อสรุปของ Andreas M. Kazamias และ Karl Schwartz ดังนี้¹³

1. จะมีการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการขัดแย้ง (Conflict Theory)¹⁴ มากกว่าทฤษฎีทางฉันทามติ (Consensus Theory)¹⁵ ในการอธิบายถึงปรากฏการณ์และการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา

2. จะมีการนำเอารูปแบบและวิธีการต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางการศึกษาได้มากที่สุด อาทิเช่น production-function model

¹² อุทัย ดุลยเกษม “กระบวนการพัฒนา กับความเป็นเชื้อชาตินิยม 4 จังหวัดภาคใต้ (Education and Ethnic Nationalism : A Study of the Muslim-Malays in Southern Siam) ใน ข่าวสารวิจัย การศึกษา กองวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ปี 5 ฉบับที่ 2 ธันวาคม 2524-มกราคม 2525 หน้า 6-7

¹³ Kazamias, Andreas M. and Schwartz, Karl, “Intellectual and Ideological Perspectives in Comparative Education : an interpretation” in *Comparative Education Review*, Vol. 21, No. 2 & 3 June/Oct. 1977, p. 175

¹⁴ ทฤษฎีการขัดแย้ง มีหลักสำคัญในเรื่องของ การขัดแย้ง (conflict) การเปลี่ยนแปลง (change) และการใช้พลังอำนาจ (coersion) ทั้งในรูปการบีบบังคับและการเผยแพร่ ทฤษฎีนี้มองเห็นว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงสังคม บางครั้งการศึกษาที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือที่ถูกกลุ่มผู้มีอำนาจในสังคมใช้บีบบังคับให้กลุ่มผู้อยู่ใต้อำนาจทำตามและเชื่อฟัง

¹⁵ ทฤษฎีฉันทามติ มีหลักสำคัญในเรื่อง บูรณาการ (integration) เสถียรภาพ (stability) และความสอดคล้องต้องกัน (consensus) ทฤษฎีนี้มีหลักสำคัญเห็นว่าการศึกษาจะต้องสอดคล้องกับสภาพสังคม เพื่อสร้างความ เป็นระเบียบและเสถียรภาพแห่งสังคม ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม ก็จัดอยู่ในจำพวกนี้

3. จะมีการนำเอาวิธีการทางมานุษยศาสตร์มาใช้มากขึ้น

โดยสรุปจะเห็นได้ว่าการศึกษาวิจัยในสาขาวิชาพื้นฐาน การศึกษาจะมีลักษณะแบบ “สหวิทยาการ” โดยมีการนำเอาทฤษฎีทางวิชาอื่น เช่น ทฤษฎีทางสังคม แนวคิดทางปรัชญา ฯลฯ มาเกี่ยวข้องกับทฤษฎีการศึกษา มีการนำเอาศาสตร์และวิธีการของศาสตร์อื่นมาใช้ประกอบมีการใช้เทคนิคการวิจัยใหม่ ๆ เช่น การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยที่สามารถคาดการณ์อนาคตเพื่อศึกษาผลกระทบต่อการจัดระบบและการดำเนินการศึกษา อันจะเป็นรากฐานแก่ความเข้าใจระบบการศึกษา การกำหนดนโยบาย แผนการศึกษา และแผนพัฒนาการศึกษาได้ดียิ่งขึ้น

สำหรับในประเทศไทยเรายังไม่มีผลงานวิจัยทางสาขาวิชาพื้นฐานการศึกษา ออกมามากนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

1. ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพื้นฐานการศึกษายังไม่มีมากนัก โดยที่คนส่วนใหญ่มักเข้าใจไขว้เขวกับการศึกษาทั่วไป ประกอบทั้งการเรียนการสอนสาขาวิชานี้ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครู ยังมีน้อย ในระดับปริญญาตรีส่วนมากจะเปิดสอนเป็นเพียงบางวิชา เช่น ปรัชญาการศึกษา การศึกษากับสังคม ปฐมนิเทศการศึกษา เป็นต้น ส่วนในระดับปริญญาโทและเอกมีเพียง 2 แห่ง คือ สาขาวิชาพื้นฐานการศึกษา คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทำให้สาขาวิชานี้ยังไม่เป็นที่แพร่หลาย

2. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับวงการศึกษายังให้ความสำคัญและความสนใจแก่สาขาวิชานี้ไม่มากนัก อาจเป็นเพราะขอบข่ายของวิชากว้างขวางและบางครั้งก็เกี่ยวกับวิชาทางการศึกษาด้านอื่น จนดูประหนึ่งว่าได้มีการศึกษาค้นคว้าในเรื่องนั้น ๆ อยู่แล้วโดยที่สาขาวิชาพื้นฐานการศึกษาไม่จำเป็นต้องศึกษาอีก

3. การที่ขอบข่ายของวิชากว้างขวางมาก สาขาวิชานี้อาจวิจัยในเรื่องของการศึกษา โดยเฉพาะ หรือจะศึกษาอิทธิพลภายนอกที่มีต่อการศึกษา จึงจำเป็นต้องอาศัยความรู้หลายด้านในรูปสหวิทยาการ ทั้งทางวิชาการและประสบการณ์สูงพอควร

4. การวิจัยบางประเภทในสาขาวิชานี้ต้องอาศัยทุนมาก เช่น การวิจัยในสาขาการศึกษาเปรียบเทียบและการศึกษาระหว่างประเทศ

5. บุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทางด้านสาขาวิชาพื้นฐานการศึกษาสาขาต่าง ๆ ทั้งด้านประวัติศาสตร์ ปรัชญา สังคม การศึกษาเปรียบเทียบและการศึกษาระหว่างประเทศ ยังมีน้อยมาก

เมื่อเปรียบเทียบกับสาขาวิชาอื่น และยังไม่มีการรวมตัวกัน ผลงานทางด้านนี้จึงมักเป็นของหน่วยงานหรือผู้สนใจในปัญหาเฉพาะเรื่องมากกว่านักวิชาการทางพื้นฐานการศึกษาโดยเฉพาะ

อย่างไรก็ตามเนื่องจากสาขาวิชานี้มีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาประเทศ จึงน่าที่จะได้รับการสนับสนุนให้มีการตื่นตัวทั้งในตัวสาขาวิชาเองและในการศึกษาค้นคว้าปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชามากขึ้นโดยเฉพาะในสาขาวิชาที่ยังมีผลงานน้อย เช่น พื้นฐานการศึกษาทางปรัชญา ในส่วนความเชื่อพื้นฐาน พื้นฐานการศึกษาทางประวัติศาสตร์ก่อนสมัยรัชกาลที่ 5 เพื่อที่จะได้เป็นตัวกระตุ้นหรือตัวพาหะ (yeast) ในการพัฒนาประเทศของเราตั้ง เช่นที่ Cole S. Brembeck และ John W. Hanson ได้กล่าวไว้

เอกสารประกอบการค้นคว้า

1. สุภางค์ จันทวานิช และชวนชม ชินะตั้งกูร "ขั้วสืบทอดของการวิจัยการศึกษา" ใน วารสารการศึกษาแห่งชาติ ปีที่ 15 ฉบับที่ 4 เมษายน-พฤษภาคม 2523 หน้า 1-10
2. _____ "การวิจัยแบบ EFR คืออะไร" ใน ข่าวสารวิจัยการศึกษา กองวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 ธันวาคม 2524-มกราคม 2525 หน้า 3-5
3. Brookover, Wilbur B. and Erickson Edsel L., *Sociology of Education*, Homewood, Illinois : The Dorsey Press, 1975
4. Hanson, John W. and Brembeck, Cole S., (eds) *Education and the Development of Nations*. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1966
5. Marien, Michael and Ziegler, Warren L. (eds.), *The Potential of Educational Futures*, Belmont, California : Wadsworth Printing Company Inc., 1972
6. Rasp Jr., Alfred, "Delphi : a Decission-maker's Dream" in *Nations School*, Vol. 29 No. 1, July, 1973
7. Reitman, Sanford W., *Foundations of Education for Prospective Teachers*, Boston : Allyn and Bacon, 1977